

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/kkaplon-testy/237201,CALL-FOR-PAPERS-Konferencja-naukowa-W-obcej-sluzbie-Dzialalnosc-agenturalna-obyw.html>
21.03.2026, 23:22

CALL FOR PAPERS: Konferencja naukowa „W obcej służbie. Działalność agenturalna obywateli PRL na rzecz wywiadów państw zachodnich w latach 1945–1990” – Warszawa, 18 listopada 2026

Biuro Badań Historycznych IPN w Warszawie zaprasza do udziału w konferencji naukowej „W obcej służbie. Działalność agenturalna obywateli PRL na rzecz wywiadów państw zachodnich w latach 1945–1990”, która odbędzie się 18 listopada 2026 r. w Centralnym Przystanku Historia im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego w Warszawie (ul. Marszałkowska 107).

18.11.2026

[PRL](#)

Konferencja organizowana jest w ramach Centralnego Projektu Badawczego „Struktury i metody działania aparatu bezpieczeństwa w Polsce 1944–1989/90”.

W intencji organizatorów konferencja „W obcej służbie. Działalność agenturalna obywateli PRL na rzecz wywiadów państw zachodnich w latach 1945–1990” ma stanowić okazję do zaprezentowania wyników badań dotyczących agenturalnej działalności wywiadowczej na terenie Polski ze strony USA, RFN, Wielkiej Brytanii, Francji, Szwecji, Danii i innych państw.

W szczególnym zainteresowaniu organizatorów konferencji znajdują się referaty poświęcone jednostkowym historiom obywateli Polski, którzy zdecydowali się na współpracę z obcą służbą wywiadowczą po 1944 r. w ujęciu badań mikrohistorycznych i na zasadzie analizy *case study*. W tym wypadku organizatorzy oczekują referatów prezentujących:

- cywilny życiorys agenta z uwzględnieniem istotnych elementów zawodowych, rodzinnych i osobistych, wpływających na decyzję o akcesie do współpracy szpiegowskiej działalności;
- analizę ewentualnej współpracy z aparatem bezpieczeństwa PRL;
- okoliczności i przebieg werbunku, z uwzględnieniem przyczyn podjęcia współpracy, tj.: szantaż, korzyści materialne, możliwość wyjazdu za granicę, możliwość działania dla wyższych ideałów (np. odzyskanie suwerenności), czy chęć przeżycia „męskiej przygody”. Istotne są w tym wypadku obserwacje dotyczące psychologicznych aspektów przyłączenia się do obcego wywiadu, które mogłyby wzmocnić decyzję o zdradzie PRL);
- historię i przebieg służby w obcym wywiadzie, ze szczególnym uwzględnieniem zakresu przekazywanych informacji, wskazania osób, o których udzielił informacji, czy charakteru działalności (np. samodzielnie lub w ramach szerszej siatki wywiadowczej) i roli jaką w niej odgrywał;
- techniki wywiadowczej, szczególnie w zakresie łączności, szyfrów, sprzętu wykorzystywanego w pracy agenturalnej;
- wykrycie afery szpiegowskiej i przeciwdziałania ze strony aparatu bezpieczeństwa oraz prokuratury, w tym szczególnie przebiegu spraw operacyjnych i śledztwa, a w dalszej perspektywie również procesu sądowego, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii propagandowego wykorzystania sprawy;
- więziennych i późniejszych losów szpiega oraz stosunku do swojej działalności wywiadowczej na

rzecz obcego państwa.

W ramach omawianej tematyki i poprzez analizę poszczególnych spraw szpiegowskich chcielibyśmy przeanalizować szerzej następujące zagadnienia:

- w odniesieniu do działalności agenturalnej na rzecz państw obcych:
 - proces wyboru, przygotowania i przeprowadzenia werbunku agentów,
 - sposobów kontroli lojalności agentów,
 - głównych zagadnień, obiektów czy regionów zainteresowań wywiadów w PRL,
 - metod szkolenia agentów, szczególnie w zakresie techniki wykorzystywanej w służbie,
 - sposobów łączności w kontaktach pomiędzy agentem a ośrodkiem wywiadowczym,
- w odniesieniu do działalności kontrwywiadowczej:
 - wpływu wykrytych spraw szpiegowskich na rozwój organizacyjny i metodologię pionów kontrwywiadu w PRL i pionów techniki operacyjnej,
 - współpracy kontrwywiadowczej i wymiany informacji na temat działalności wywiadów państw obcych w całym bloku wschodnim,
 - prewencji ze strony aparatu bezpieczeństwa PRL, w tym wykorzystania propagandy do zapobiegania szpiegostwu i wywołania efektu zastraszenia obywateli przed kontaktem z obcokrajowcami,
 - kontrwywiadowczych gier operacyjnych z wykorzystaniem podwójnych agentów.

Miejsce konferencji: Warszawa, 18 listopada 2026 r.

Język konferencji: polski

Organizatorzy zastrzegają sobie prawo wyboru referatów i prezentacji spośród zgłoszonych propozycji. Wybrani prelegenci zostaną poinformowani o zaproszeniu na konferencję drogą mailową. Zgłoszenie odbywa się poprzez wypełnienie formularza zgłoszeniowego (załącznik) i przesłanie go na podany poniżej adres mailowy.

Termin nadsyłania zgłoszeń: 30 kwietnia 2026 r.

Termin zatwierdzenia listy uczestników: 1 czerwca 2026 r.

Publikacja:

Przygotowane przez uczestników konferencji artykuły zostaną opublikowane w monografii wieloautorskiej, której wydanie planowane jest na rok 2027.

Organizatorzy nie przewidują opłaty konferencyjnej, zapewniają referentom bezpłatne noclegi, wyżywienie w dniu konferencji oraz zwrot kosztów podróży. Pracownicy IPN rozliczają udział w konferencji w ramach delegacji służbowych.

Zgłoszenia prosimy kierować do:

Paweł Skubisz, tel., [+48 22 581 87 10](tel:+48225818710), e-mail: pawel.skubisz@ipn.gov.pl

Pliki do pobrania

[Formularz rejestracyjny \(doc, 37 KB\)](#)

[Następny Strona](#)

Centrala

PRL

Konferencja naukowa